

Omaishoidon tuen toimintaohje Hämeenlinnassa 1.9.2019 lukien

Sisällys

1. Omaishoidon tuen määritelmä ja myöntämisedellytykset	2
2. Tuen hakeminen.....	3
3. Hoitopalkkiot ja kriteerit hoitoisuusluokittain.....	4
3.1. Hoitopalkkiot.....	4
3.2. Omaishoidon tuen myöntäminen palveluna	6
4. Omaishoitajan asema.....	7
4.1. Omaishoitajan oikeudet ja velvollisuudet.....	7
5. Omaishoidon tuesta perittävät maksut	7
6. Omaishoidon tuen määräaikaisuus.....	8
7. Omaishoitosopimus	8
8. Hoito- ja palvelusuunnitelma	8
9. Omaishoidon tuen keskeytyminen ja päättyminen	8
10. Omaishoitajan vapaat	9
10.1. Lyhytaikaishoito	9
10.2. Sijaishoito	9
10.3. Perhehoito.....	10
10.4. Palveluseteli	10
11. Omaishoitajalle annettava tuki, ohjaus ja palvelut	10
11.1. Koulutus ja valmennus	10
11.2. Liikuntakortti.....	10
11.3. Terveystarkastukset ja influenssarokotteet	10
11.4. Muu tuki.....	11

1. Omaishoidon tuen määritelmä ja myöntämisedellytykset

Omaishoito on hoitomuoto, joka tukee heikentyneen toimintakyvyn, sairauden ja/tai vamman vuoksi säännöllistä hoitoa ja/tai huolenpitoa tarvitsevien kaikenikäisten henkilöiden kotona asumista. Konkreettisen henkilökohtaisen avustamisen lisäksi huolenpito voi olla myös hoidettavan päivittäisten toimien valvontaa, ohjausta ja tukemista.

Omaishoidon tuki perustuu lakiin omaishoidon tuesta (2.12.2005/937) ja lain muutoksiin (950/2006 ja 511/2016). Lain omaishoidon tuesta 2 §:n mukaan omaishoidolla tarkoitetaan vanhuksen, vammaisen tai sairaan henkilön kotona tapahtuvan hoidon tai muun huolenpidon järjestämistä omaisten tai muun hoidettavalle läheisen henkilön avulla. Kunta voi myöntää omaishoidon tukea, jos

- 1) henkilö alentuneen toimintakyvyn, sairauden, vamman tai muun vastaavanlaisen syyn vuoksi tarvitsee kotiooloissa hoitoa tai huolenpitoa;
- 2) hoidettavan omainen tai muu hoidettavalle läheinen henkilö on valmis vastaamaan hoidosta ja huolenpidosta tarpeellisten palveluiden avulla;
- 3) hoitajan terveys ja toimintakyky vastaavat omaishoidon asettamia vaatimuksia;
- 4) omaishoito yhdessä muiden tarvittavien sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden kanssa on hoidettavan hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden kannalta riittävää;
- 5) hoidettavan koti on terveydellisiltä ja muilta olosuhteiltaan siellä annettavalle hoidolle sopiva;
- 6) ja tuen myöntämisen arvioidaan olevan hoidettavan edun mukaista.

Omaishoidon tuella tarkoitetaan kokonaisuutta, joka muodostuu hoidettavalle annettavista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista. Omaishoidon tukea ei ole tarkoitettu kattamaan hoidosta aiheutuneita kuluja (esim. lääkitys, terveydenhuolto), vaan sitä maksetaan hoidon vaativuuden ja sitovuuden perusteella korvauksena tehdystä hoitotyöstä. Tukeen ei ole oikeutta, mikäli avun tarve on esimerkiksi pelkästään ruoanlaitossa, siivouksessa tai asioinnissa kodin ulkopuolella. Arvioinnissa otetaan huomioon myös perheen normaalit sisäiset vastuut, esim. puolisoiden välinen tavanomainen auttaminen ja vanhempien tavanomainen vastuu lapsesta. Omaishoidon tuki on lain mukaan määrärahasidonnaista sosiaalipalvelua, jota myönnetään kunnan kuluvana vuonna tarkoitukseen varaamien määrärahojen puitteissa. Hämeenlinnassa omaishoidon tuki myönnetään kuitenkin kaikille kriteerit täyttävälle omaishoidettaville ja heidän hoitajilleen.

Omaishoitajan on kyettävä sitoutumaan sekä kantamaan kokonaisvastuu hoidettavasta ja oltava valmis huolehtimaan hoivasta ja huolenpidosta hoito- ja palvelusuunnitelman mukaisesti. Hoitajan toimintakykyä arvioidaan kiinnitetään huomiota mm. hänen omiin sairauksiinsa, muistiin, liikuntakykyyn ja elämäntapoihin. Kunta voi pyytää hoitajalta/hoitajaksi hakeutuvalla selvitystä hänen terveydentilastaan ja hoitaja on velvollinen pyydettyään toimittamaan lausunnon terveydentilastaan. Sopimus omaishoidosta voidaan irtisanoa hoitajan heikentyneestä terveydentilasta johtuen.

Mikäli omaishoitajan terveydentilan tai alentuneen toimintakyvyn vuoksi ei voida solmia omaishoitosopimusta, hoitajalla on oikeus tästä huolimatta saada tukea ja neuvontaa hoitotyössään. Mikäli omaishoitajan terveydentila tai muu toimintakyky ei täytä omaishoidon myöntämisen perusteita hoitajan osalta, palkkioita ei voida maksaa, mutta hoitaja voi jatkaa

hoitamista omien voimavarojensa puitteissa. Tällöin hoitajaa tuetaan muiden palveluiden, ohjauksen ja neuvonnan turvin.

Tukea myönnetään silloin, kun kotona tapahtuva hoito on ympärivuorokautista tai jatkuvasti omaishoitajaa sitovaa päivittäin. Lapsista voidaan ottaa tuen piiriin pääsääntöisesti kolme vuotta täyttäneet vaikeasti vammaiset ja sairaat, joiden hoito terveeseen vastaavan ikäiseen lapseen verrattuna on erittäin vaativaa ja sitovaa. Tukea myönnetään pääsääntöisesti pitkäkestoiseen (yli 3 kk) omaishoitoon. Omaishoidon tukea ei myönnetä, mikäli hoidettava asuu sosiaali- ja/tai terveydenhuollon julkisessa tai yksityisessä toimintayksikössä, esimerkiksi palveluasumisessa tai tehostetun palveluasumisen palveluyksikössä. Tuen maksaminen keskeytetään, mikäli vammaisen tai pitkäaikaissairas lapsi tai nuori opiskelee oppilaitoksessa, jossa on mahdollisuus asua kouluviikkojen ajan oppilaskodissa.

Aikuisten omaishoidon tuen myöntämishjeistusta noudatetaan soveltuvin osin lasten ja nuorten omaishoidon tukea arvioitaessa. Lisäksi huomioidaan lapsen ikätasoa vastaava päivittäisen hoivan, huolenpidon, ohjauksen ja valvonnan tarve ja arvioidaan liikuntakykyä, kommunikaatiotaitoja sekä hoitotoimenpiteiden tarvetta. Päätöksenteon tukena käytetään lääkärinlausuntoja sekä muita hoitoisuuteen liittyviä lausuntoja. Hoidettavan hoidon ja huolenpidon tarve arvioidaan yksilökohtaisesti.

Omaishoidon tukea myönnettäessä selvitetään omaishoidettavan saamat muut sosiaalihuollon ja terveydenhuollon palvelut (mm. lasten- ja nuorten osalta varhaisen tuen palvelut ja lastensuojelun tukitoimet).

2. Tuen hakeminen

Omaishoidon tukea haetaan kirjallisesti erillisellä omaishoidontukihakemuksella, jonka liitteeksi asiaa käsittelevä viranhaltija voi tarvittaessa pyytää hoidettavasta lääkärinlausunnon tai muita tarpeellisia lausuntoja omaishoidettavan toimintakyvystä.

Hakemuksen saapumisen jälkeen vastuutyöntekijä tekee kotikäynnin ja palvelutarpeen arvioinnin. Kotikäynnillä on läsnä vastuutyöntekijä, omaishoitaja ja omaishoidettava. Paikalla voi olla myös muita omaisia tai läheisiä, jotka asiakas haluaa osallistuvan kotikäyntiin. Kotikäynnillä keskustellaan ja selvitetään omaishoidettavan toimintakyky ja hoidon tarve. Lisäksi keskustellaan mitä asioita omaishoitaja tekee ja mitä palveluita asiakas saa muualta tai tekee itse. Myös hoitajan oma terveydentila ja sitoutuminen hoitotyöhön arvioidaan sekä sovitaan omaishoitajaa tukevista palveluista. Kotikäynnillä vastuutyöntekijä ohjaa ja neuvoo muista asioista ja palveluista.

Hakemuksen ja palvelutarpeen arvioinnin perusteella tehdään päätös omaishoidon tuesta. Lopullinen päätös tehdään aina yksilöllisen palvelutarpeen selvittämisen, kokonaisvaltaisen arvion ja harkinnan perusteella. Uusille omaishoidon tuen saajille tuki myönnetään hakemuskuukauden alusta edellyttäen, että hoito oli jo tällöin alkanut.

Palvelutarpeen arvioinnissa alle 65-vuotiaiden osalta hyödynnämme eri toimintakyvyn mittareita. Yli 65-vuotiaiden asiakkaiden kohdalla käytetään toimintakyvyn ja avuntarpeen arvioimisen tukena RAI-arviointimenetelmää.

3. Hoitopalkkiot ja kriteerit hoitoisuusluokittain

Omaishoidon tuen myöntämisen perusteena on hoidettavan tarve jatkuvaan päivittäiseen hoitoon ja huolenpitoon henkilökohtaisissa toiminnoissaan voidakseen asua kotonaan. Henkilökohtaisilla toiminnoilla tarkoitetaan mm. pukeutumista, peseytymistä, liikkumista, wc-käynneistä suoriutumista, syömistä ja lääkehuoltoa. Omaishoidon tukea ei myönnetä henkilöille, joiden avuntarve kohdistuu pelkästään asiointi- ja kodinhoitotehtäviin. Hoitopalkkion taso määräytyy hoidon sitovuuden ja vaativuuden mukaan. Laki määrittelee vähimmäispalkkion suuruuden ja hoitopalkkioon tehdään vuosittain indeksitarkistukset valtakunnallisten ohjeiden mukaisesti. Hoitopalkkio suoritetaan omaishoitajalle kuukausittain kunkin kalenterikuukauden viimeisenä pankkipäivänä, ja se on veronalaista tuloa.

3.1. Hoitopalkkiot

1. Hoitoisuusluokka, hoitopalkkio 399,91 €/kk (2019)

Ikäihmiset yli 65-vuotiaat

Hoidettava tarvitsee säännöllistä hoitoa ja huolenpitoa päivittäisissä toiminnoissaan. Hän ei pääsääntöisesti tarvitse apua yöllä ja voi asua vielä yksin. Omaishoidon tuki osittain korvaa päivittäisen kotihoidon. Hoidon sitovuus on toistuvaa ja omaishoitajan poissaolo voi olla keskimäärin kahdeksan tuntia vuorokaudessa.

Aikuiset n. 22 – 64 vuotiaat

Hoidettava tarvitsee säännöllistä hoitoa ja huolenpitoa päivittäisissä toiminnoissaan. Hän ei pääsääntöisesti tarvitse apua yöllä ja voi asua vielä yksin. Omaishoidon tuki korvaa päivittäisen kotihoidon. Hoidon sitovuus on toistuvaa ja omaishoitajan poissaolo voi olla keskimäärin kahdeksan tuntia vuorokaudessa.

Lapset ja nuoret alle 21-vuotiaat

Lapset ja nuoret (alle 21-v.). Hoitotyö on fyysisesti ja/tai psyykkisesti raskasta. Hoidettava tarvitsee runsaasti hoitoa ja toisen henkilön apua esim. liikkumisessa, wc-käynneissä, peseytymisessä, pukeutumisessa, ruokailussa ja lääkityksestä huolehtimisessa. Hoidon sitovuutta ja vaativuutta arvioitaessa kiinnitetään huomiota päivittäisten toimintojen lisäksi kommunikaatioon ja valvonnan tarpeeseen. Hoidettava ei säännöllisesti tarvitse vammasta tai sairaudesta johtuvaa hoitoa yöaikaan. Hoidettava ei kykene liikkumaan itsenäisesti kodin ulkopuolella.

2. Hoitoisuusluokka, hoitopalkkio 482,28 €/kk (2019)

Ikäihmiset yli 65-vuotiaat

Hoidettava tarvitsee runsasta hoitoa ja huolenpitoa päivittäisissä toiminnoissaan myös yöaikaan. Hoito on pääsääntöisesti ympärivuorokautisesti omaishoitajaa sitovaa ja omaishoitajan poissaolo voi olla keskimäärin kolme tuntia vuorokaudessa.

Palkkioluokkaa alennetaan edelliseen palkkioluokkaan, mikäli hoidettavalla on käytössään muita kunnallisia palveluita ja nämä palvelut alentavat hoidon sitovuutta merkittävästi.

Aikuiset n. 22 – 64 vuotiaat

Hoidettava tarvitsee runsasta hoitoa ja huolenpitoa päivittäisissä toiminnoissaan myös yöaikaan. Hoito on pääsääntöisesti ympärivuorokautisesti omaishoitajaa sitovaa ja omaishoitajan poissaolo voi olla keskimäärin kolme tuntia vuorokaudessa. Palkkioluokkaa alennetaan edelliseen palkkioluokkaan, mikäli hoidettavalla on käytössään muita palveluita ja nämä palvelut alentavat hoidon sitovuutta merkittävästi.

Lapset ja nuoret alle 21-vuotiaat

Hoitotyö on fyysisesti ja/tai psyykkisesti raskasta. Hoidettava tarvitsee runsaasti hoitoa ja toisen henkilön apua esim. liikkumisessa, wc-käynneissä, peseytymisessä, pukeutumisessa, ruokailussa ja lääkityksestä huolehtimisessa. Hoidon sitovuutta ja vaativuutta arvioitaessa kiinnitetään huomiota päivittäisten toimintojen lisäksi kommunikaatioon sekä valvonnan ja erityisen vaativien hoitotoimenpiteiden tarpeeseen. Hoidettava tarvitsee vammasta tai sairaudesta johtuvaa hoitoa myös yöaikaan.

3. Hoitoisuusluokka, hoitopalkkio 668,76 €/kk (2019)**Ikäihmiset yli 65-vuotiaat**

Hoidettava on täysin autettava kaikissa päivittäisissä toiminnoissaan ja tarvitsee ympärivuorokautista hoitoa ja valvontaa. Hoidettava ei voi asua yksin. Hoito on ympärivuorokautisesti omaishoitajaa sitovaa eikä hoidettavaa voi jättää yksin. Palkkioluokkaa alennetaan edelliseen palkkioluokkaan, mikäli hoidettavalla on käytössään muita kunnallisia palveluita ja nämä palvelut alentavat hoidon sitovuutta merkittävästi.

Aikuiset n. 22 – 64 vuotiaat

Hoidettava on täysin autettava kaikissa päivittäisissä toiminnoissaan ja tarvitsee ympärivuorokautista hoitoa ja valvontaa. Hoidettava ei voi asua yksin. Hoito on ympärivuorokautisesti omaishoitajaa sitovaa ja omaishoitaja ei voi jättää hoidettavaa hetkeksikään ilman hoitoa tai valvontaa. Palkkioluokkaa alennetaan edelliseen palkkioluokkaan, mikäli hoidettavalla on käytössään muita palveluita ja nämä palvelut alentavat hoidon sitovuutta merkittävästi.

Lapset ja nuoret alle 21-vuotiaat

Lapset ja nuoret (alle 21-v.). Hoitotyö on fyysisesti ja/tai psyykkisesti erittäin raskasta. Hoidettava tarvitsee runsaasti hoitoa ja toisen henkilön apua esim. liikkumisessa, wc käynneissä, peseytymisessä, pukeutumisessa, ruokailussa ja lääkityksestä huolehtimisessa. Hoidon sitovuutta ja vaativuutta arvioitaessa kiinnitetään huomiota päivittäisten toimintojen lisäksi kommunikaatioon sekä valvonnan ja erityisen vaativien hoitotoimenpiteiden tarpeeseen. Hoidettava tarvitsee hoitoa myös yöaikaan ja yöaikaan tarvittava hoito on toistuvaa ja jatkuvaluonteista. Hoidettavaa ei voi jättää yksin.

4. Erityismaksuluokka, hoitopalkkio 1655,16 €/kk (2019)**Ikäihmiset yli 65-vuotiaat**

Kriteerit vastaavat lain mukaista vähintään 799,81 euron (v. 2019) hoitopalkkion kriteerejä. Maksetaan hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana, jolloin omaishoitaja on lyhytaikaisesti estynyt tekemästä työtä tai opiskelusta päätoimisesti. Hoidollisesti raskas siirtymävaihe voi olla esimerkiksi saattohoitotilanne. Hoidon tarve on ympärivuorokautista ja hoidettavan hoitoisuus vastaa hoitoisuusluokka 3:n kriteerejä.

Siirtymävaiheeseen myönnettävää palkkiota maksetaan enintään puolen vuoden ajan. Jos hoito jatkuu samanlaisena raskaan siirtymävaiheen jälkeen, tehdään asiasta uusi päätös.

Aikuiset n. 22 – 64 vuotiaat

Kriteerit vastaavat lain mukaista vähintään 799,81 euron (v. 2019) hoitopalkkion kriteerejä. Maksetaan hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana, jolloin omaishoitaja on lyhytaikaisesti estynyt tekemästä työtä tai opiskelemasta päätoimisesti. Hoidollisesti raskas siirtymävaihe voi olla esimerkiksi saattohoitotilanne. Hoidon tarve on ympärivuorokautista ja hoidettavan hoitoisuus vastaa hoitoisuusluokka 3:n kriteerejä.

Siirtymävaiheeseen myönnettävää palkkiota maksetaan enintään puolen vuoden ajan. Jos hoito jatkuu samanlaisena raskaan siirtymävaiheen jälkeen, tehdään asiasta uusi päätös.

Lapset ja nuoret alle 21-vuotiaat

Maksetaan hoidollisesti raskaan siirtymävaiheen aikana, jolloin omaishoitaja on lyhytaikaisesti estynyt tekemästä työtä tai opiskelemasta päätoimisesti. Hoidollisesti raskas siirtymävaihe voi olla esimerkiksi saattohoitotilanne. Hoidon tarve on ympärivuorokautista ja hoidettavan hoitoisuus vastaa hoitoisuusluokka 3:n kriteerejä.

Erityismaksuluokka tulee kyseeseen esimerkiksi tilanteessa, jossa lasta tai nuorta hoidetaan kotona vaikean leikkauksen jälkeen.

Hoidettava tarvitsee hoitoa myös yöaikaan. Yöaikaan tarvittava hoito on toistuvaa ja jatkuvaluonteista. Hoivatyö edellyttää päätoimista työpanosta. Hoidettavaa ei voi jättää yksin.

3.2. Omaishoidon tuen myöntäminen palveluna

Omaishoidon tuella tarkoitetaan laissa kokonaisuutta, joka muodostuu hoidettavalle annettavista tarvittavista palveluista sekä omaishoitajalle annettavasta hoitopalkkiosta, vapaasta ja omaishoitoa tukevista palveluista. Omaishoidon tukeen sisältyy lain mukaan aina rahana suoritettava hoitopalkkio. Pelkkien palvelujen myöntämisessä ei siten ole kyse omaishoidon tuesta.

Hoitajan esittämän erityisen syyn perusteella hoitopalkkio voidaan myöntää lakisääteistä pienempänä tai hoitaja voi kieltäytyä ottamasta vastaan hoitopalkkiota. Erityinen syy voi olla esimerkiksi se, että hoitajalle ja hänen perheelleen on edullisempaa ottaa vastaan hoitopalkkio pienempänä tai ainoastaan tukeen liittyvät palvelut. Mikäli hoitaja kieltäytyy ottamasta vastaan palkkiota, hänen kanssaan ei tehdä omaishoitosopimusta. Hoidettavalle ja hoitajalle tehdään kuitenkin palvelusuunnitelma, johon voidaan tarpeen mukaan sisällyttää vastaavat palvelut kuin mitä voitaisiin järjestää omaishoidon tukena. Tällöin omaishoitajalla on oltava riittävät tiedot, jotta hän voi arvioida, tulisiko omaishoidon tukeen sisällyttää hoitopalkkio. Hoitajalle on selvitettävä, että häntä ei katsota omaishoitolain tarkoittamaksi omaishoitajaksi ja että hän ei ole oikeutettu omaishoitolain perusteella annettavaan eläke- ja tapaturmavakuutusturvaan tai vapaisiin.

Koska omaishoidon tuen myöntäminen pelkästään palveluina on monen asiakkaan kohdalla tarkoituksenmukaisinta ja asiakkaan toiveen mukaista, myönnetään näille asiakkaille palvelut sosiaalihoitotilain perusteella ja palvelusuunnitelma tehdään asiakaslain mukaisesti. Hämeenlinnassa sosiaalihoitotilain mukaiset palvelut myönnetään pääsääntöisesti palvelusetelillä.

Mikäli omaishoidon tuen palkkion sijasta asiakkaalle myönnetään sosiaalihuoltolain mukaisia palveluja, ei palveluista peritä maksua siltä osin kuin palvelujen kustannukset vastaavat hoitopalkkion kustannuksia.

4. Omaishoitajan asema

Omaishoitajaksi voi ryhtyä hoidettavan omainen, jonka hoidettava hyväksyy hoitajakseen ja joka on oman terveytensä ja elämäntilanteensa puolesta soveltuva hoitajaksi. Hoitajan sopivuuteen voivat vaikuttaa hoitajan sosiaaliset ja terveydelliset syyt sekä työkyvyttömyys. Hoitajan soveltuvuudesta hoitotyöhön voidaan tarvittaessa pyytää sosiaali- tai terveystieteiden lausunto. Viimesijassa hoitajan soveltuvuuden arvioi saatujen selvitysten perusteella omaishoidon tuesta päättävä viranomainen. Omaishoitajalla on oikeus eläkkeeseen kunnallisen eläkelain mukaisesti. Kunta järjestää hoitajalle työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisen vakuutuksen omaishoitotyössä sattuvan tapaturman varalle.

4.1. Omaishoitajan oikeudet ja velvollisuudet

Omaishoitajan oikeutena on:

- saada hoito- ja palvelusuunnitelmassa sovitut edut ja palvelut
- saada kunnan sosiaali- ja terveydenhuolloilta tukea hoitotehtävässään
- tulla kuulluksi hoito- ja palvelusopimusta muutettaessa tai toisin järjestettäessä
- päästä hyvinvointi- ja terveystarkastuksiin sekä saada hänen hyvinvointiaan ja hoitotehtäväänsä tukevia sosiaali- ja terveyspalveluja
- saada valmennusta ja koulutusta tehtävänsä.

Hoitaja sitoutuu:

- huolehtimaan sopimuksen mukaisesti siitä, että hoidettava saa asianmukaisen hoidon ja ylläpidon
- olemaan yhteistyössä kunnan työntekijöiden kanssa hoidettavan hoitoon liittyvissä asioissa
- noudattamaan salassapitovelvollisuutta siten, kun siitä on laissa säädetty (laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista 15 §)
- ilmoittamaan viivytyksettä, mikäli hoidon tarve lakkaa tilapäisesti (keskeytykset) tai pysyvästi
- noudattamaan omaishoidon tuesta annettuja ohjeita ja ellei hän sitä tee, kunnalla on oikeus irtisanoa sopimus ilman irtisanomisaikaa

5. Omaishoidon tuesta perittävät maksut

Omaishoidon tuen palkkion ohella myönnettyistä palveluista peritään normaalit sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksulain ja -asetuksen mukaiset sekä kunnan päättämät maksut.

6. Omaishoidon tuen määräaikaisuus

Omaishoidon tukea koskevat päätökset tehdään pääsääntöisesti toistaiseksi voimassa oleviksi ja vain erityisistä syistä määräaikaisena.

Määräaikainen sopimus/päätös on mahdollinen silloin, kun hoidettavan hoidon järjestämisen tarve on määräaikainen tai hoidon tarve on arvioitu määräaikaiseksi.

7. Omaishoitosopimus

Omaishoidon tuen kriteereiden täytyessä tehdään kunnan ja omaishoitajan välillä omaishoitosopimus, joka on toimeksiantosopimus ja jossa sovitaan mm. rahana maksettavasta palkkiosta, hoitajalle järjestettävästä vapaasta sekä muista säädetyistä seikoista. Sopimuksen tehnyt henkilö ei ole työsopimuslain tarkoittamassa työsuhteessa kuntaan, hoidettavaan tai hoidettavan huoltajaan.

8. Hoito- ja palvelusuunnitelma

Omaishoidon tuen sopimuksen teon yhteydessä laaditaan yhdessä omaishoitajan ja hoidettavan kanssa hoito- ja palvelusuunnitelma. Suunnitelmaan kirjataan omaishoitajan antaman hoidon määrä ja sisältö, muiden hoidettavalle tarpeellisten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen määrä ja sisältö, omaishoitajan hoitotehtävää tukevien sosiaalihuollon palvelujen määrä ja sisältö sekä tieto siitä, miten hoidettavan hoito järjestetään hoitajan vapaan, terveydenhoitoon liittyvien käyntien tai muun poissaolon aikana. Lisäksi suunnitelmaan kirjataan hoidettavan ja hoitajan oikeuksia koskevat säännöt ja niiden sovellukset (esim. vapaat).

Omaishoidon tukea täydentäviä palveluita ovat esimerkiksi kotihoito, tukipalvelut, päivätoiminta ja lyhytaikaishoitajaksot. Palvelukokonaisuus suunnitellaan ja kirjataan hoito- ja palvelusuunnitelmaa tehtäessä. Hoidettavan käyttämistä hoitoa tukevista palveluista peritään normaali asiakasmaksulain mukainen maksu. Omaishoitoon liittyvä ohjaus ja neuvonta on maksutonta.

Suunnitelma ja omaishoitosopimus tarkistetaan vuosittain ja aina, kun hoidon tarpeessa tai olosuhteissa tapahtuu oleellisia muutoksia. Näistä muutoksista omaishoitajalla on ilmoitusvelvollisuus.

9. Omaishoidon tuen keskeytyminen ja päättyminen

Jos omaishoito hoidettavan terveydentilasta johtuvasta syystä keskeytyy tilapäisesti, hoitopalkkion maksaminen keskeytyy kuukauden kuluttua. Mikäli hoito keskeytyy omaishoitajasta johtuvasta syystä ja hoidettavalle joudutaan siitä syystä järjestämään korvaava hoito, joko kotihoidon käynteinä tai lyhytaikaisjaksona, keskeytyy tuen maksaminen välittömästi.

Irtisanomisajasta riippumatta sopimus päättyy sen kuukauden lopussa, jonka aikana hoito hoidettavan terveydentilan muutoksista johtuen käy tarpeettomaksi.

10. Omaishoitajan vapaat

Omaishoitajalla on oikeus pitää vapaata vähintään kolme vuorokautta kalenterikuukautta kohti, jos hän on yhtäjaksoisesti tai vähäisin keskeytyksin sidottu hoitoon ympärivuorokautisesti tai jatkuvasti päivittäin. Sidonnaisuus katsotaan ympärivuorokautiseksi siitä huolimatta, että hoidettava viettää säännöllisesti vähäisen osan vuorokaudesta käyttäen kotinsa ulkopuolella järjestettyjä sosiaali- tai terveyspalveluja taikka saaden kuntoutusta tai opetusta. Vähäiseksi katsotaan keskimäärin kahdeksan tunnin poissaolo arkipäivää kohti.

Omaishoitajan jaksamisen kannalta on suotavaa, että vapaat pidetään säännöllisesti. Vapaat on käytettävä pääsääntöisesti kerran kuukaudessa. Vapaita voi kerryttää enintään viiden kuukauden (15 pv) ajalta. Kertyneet vapaat on pidettävä vuoden sisällä.

Kunnan on huolehdittava hoidettavan hoidon tarkoituksenmukaisesta järjestämisestä hoitajan vapaan aikana. Viimesijassa kunta päättää siitä, miten hoito järjestetään omaishoitajan vapaiden aikana. Hoidettavan hoidon järjestämisestä hoitajan loman aikana sovitaan hoito- ja palvelusuunnitelmassa. Vapaita ei voi käyttää akuutteihin, ennalta suunnittelemissa hoidettavasta johtuviin keskeytyksiin, kuten esimerkiksi vuodeosastojaksoihin.

Hämeenlinnassa omaishoitajan vapaat järjestetään kunkin tilanteeseen parhaiten sopien huomioiden käytettävissä olevat hoitovaihtoehdot.

Omaishoitajan lakisääteisten vapaiden ajalta peritään asiakasmaksu, joka vahvistetaan vuosittain sosiaali- ja terveyslautakunnassa. Alle 16-vuotiaille asiakasmaksua ei ole.

10.1. Lyhytaikaishoito

Lyhytaikainen hoito on hoitoa ja huolenpitoa palveluasumisen yksikössä tai kotiin annettavaa palvelua. Hoitopaikka ja hoitajakson pituus sovitaan yhdessä vastuutyöntekijän kanssa. Vaihtoehtoisia hoitopaikkoja tarjotaan hoidettavan toimintakyvyn mukaan.

10.2. Sijaishoito

Kunta voi järjestää omaishoitajan vapaan tai muun tilapäisen poissaolon ajaksi tarvittavan sijaishoidon tekemällä omaishoidon tukea koskevassa laissa säädetyt edellytykset täyttävän henkilön kanssa toimeksiantosopimuksen, jolla tämä sitoutuu huolehtimaan sijaishoidosta.

Omaishoitaja hankkii itse hänelle soveltuvan sijaishoitajan, jonka kanssa toimeksiantosopimus tehdään. Omaishoitaja ei voi toimia toisen henkilön sijaishoitajana. Pääsääntöisesti ei myöskään omaishoitajan puoliso eikä samassa taloudessa asuva henkilö voi toimia sijaishoitajana. Omaishoitaja ja sijaishoitaja voivat keskenään sopia

vapaan jakamisesta lyhyemmiksi ajoiksi tai pitää pidemmän jakson kerrallaan. Toimeksiantosopimus tehdään toistaiseksi voimassa olevaksi.

10.3. Perhehoito

Perhehoidossa koulutettu perhehoitaja tarjoaa omaishoidettavalle yksilöllistä huolenpitoa ja hoitoa omassa tai omaishoidettavan kodissa. Perhehoidon järjestämisen lähtökohtana ovat hoidettavan yksilölliset tarpeet.

10.4. Palveluseteli

Omaishoidon tuen vapaiden järjestelyssä on mahdollista hyödyntää myös palveluseteliä. Palvelusetelin käytöstä on sovittava erikseen vastuutyöntekijän kanssa.

11. Omaishoitajalle annettava tuki, ohjaus ja palvelut

Jokaiselle omaishoitajalle ja hoidettavalle on osoitettu vastuutyöntekijä. Työhön kuuluu asiakkaiden neuvominen ja ohjaaminen omaishoidon tuen piiriin kuuluvissa asioissa. Vastuutyöntekijä seuraa palvelusuunnitelman toteutumista ja vastaa sen päivittämisestä yhdessä omaishoitajan ja hoidettavan kanssa. Tarvittaessa järjestetään hoitajan jaksamista tukevia kotikäyntejä.

11.1. Koulutus ja valmennus

Lain omaishoidon tuesta 3 a §:n mukaan kunnan on tarvittaessa järjestettävä omaishoitajalle valmennusta ja koulutusta hoitotehtävää varten. Tarve valmennukselle tai koulutukselle arvioidaan osana palvelutarpeen arviointia ja kirjataan hoito- ja palvelusuunnitelmaan.

Valmennusta tarjotaan kaikille omaishoitajille, joko kaupungin omana toimintana tai yhteistyössä Ilveskodin ja omaisyhdistyksen kanssa.

11.2. Liikuntakortti

Omaishoitajan liikuntakortti on omaishoitajalle maksuton kortti, jolla pääsee rajoituksetta Hämeenlinnan ja Lammin uimahalleille uimaan ja käyttämään kuntosalia sekä Hyvinvointikeskus Sauvolan kuntosalille. Korttiin ovat oikeutettuja kaikki omaishoitajat, joilla on voimassa oleva sopimus omaishoidon tuesta. Kortti on henkilökohtainen ja sen myöntämiskriteerinä on sitoutuminen kortin käyttämiseen. Kortti on voimassa kalenterivuoden loppuun.

11.3. Terveystarkastukset ja influenssarokotteet

Lain omaishoidon tuesta 3 a §:n mukaan kunnan on tarvittaessa järjestettävä omaishoitajalle hyvinvointi- ja terveystarkastuksia sekä hänen hyvinvointiaan ja hoitotehtäväänsä tukevia sosiaali- ja terveystarkastuksia.

Hämeenlinnan kaupunki tarjoaa kaikille omaishoitajille maksuttoman terveystarkastuksen.

Omaishoitajalla ja hoidettavalla on mahdollisuus saada maksutta influenssarokote, joka annetaan pääsääntöisesti omalla terveysasemalla.

11.4. Muu tuki

Kaupunki tekee yhteistyötä yhdistysten kanssa tavoitteena tukea omaishoitajien jaksamista ja vertaistuen saamista. Yhteistyön muotoja ovat esimerkiksi taloudellinen tuki liikuntaryhmien ja virkistyspäivien järjestämiseen sekä kaupungin tilojen tarjoaminen maksutta yhdistysten käyttöön omaishoitoon liittyviin tilaisuuksiin.

Kaupunki sitoutuu kehittämään omaishoitajille tarkoitettuja palveluja yhteistyössä yhdistysten kanssa.

Omaishoidon tukea koskevat säädökset

Laki omaishoidon tuesta (937/2005) (511/2016)

Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista, asiakaslaki (812/2000)

Asiakasmaksulaki (939/2005)

Hallintolaki (434/2003)

Sosiaalihuoltolaki (1301/2014)

Työtaturma- ja ammattitautilaki (459/2015)

Kunnallinen eläkelaki (549/2003)

Työsopimuslaki (55/2001)

Lastensuojelulaki (417/2007)